

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Tractatus De Necessitate Et Modo Ministrandi Sacramenta Tempore pestis

Chapeauville, Jean

Mogvntiæ, 1612

Qvæstio Prima. Vtrum sint ministranda Sacramenta tempore pestis?

urn:nbn:de:hbz:466:1-41077

CAPVT PRIMVM.

De necessitate & modo ministrandi Sacramenta tempore Pestis.

QVÆSTIO I.

Vtrum Sacramenta sint ministranda tempore Pestis?

Quæstionis explicatio.

Ro fundamento dicendorum in hac & sequentibus quæstionibus, ponimus (a) primo, sacramenta esse veluti quædam *medicamenta*, quibus *Samaritanus Dominus noster* (b) peccati *Originalis & actualis vulnera sanat*, esse quoque *instrumenta gratiæ*, per (c) quæ *omnis vera iustitia vel augetur, vel amissa recuperatur.*

a Luca 10.

b Magister sentent. li. 4. dist. 1. litt. T.

c Conc. Trid. sess. 7. de sacr. in proem. c. 4.

Secundò, in sacramentorum administratione quædam pertinere ad illorū substantiam; vt sunt, materia, forma, & debita eorū applicatio, sine quibus nullo casu occurrente perfici possunt: quædam esse veluti illorū accidentia, vt sunt ritus & cæremoniæ ab ecclesia institutæ, cū quibus etsi ordinarie pro maiori illorum reuerentia ministrari debeant, sine illis tamen in necessitate subsistere possunt, quæ notiora sunt quam vt probatione egeant.

can. 4.

d Conc. Trid sess. 21. de cõmunione sub utraq; specia.

Tertiò, (d) *hanc potestatem perpetuo in Ecclesia Dei fuisse, vt in sacramentorum dispensatione,*

A ne,

nè, salua eorum substantia ea statueret, vel mutaret, quæ suspicietium vtilitati seu ipsorū sacramentorum venerationi, pro rerum, locorum & temporum varietate magis expedire iudicaret.

Cont. Trid. Sess. 7. can. 13 Quarto, dici (a) anathema illi qui dixerit receptos & approbatos ecclesie catholice ritus in solenni Sacramentorū administratione adhiberi cōsuetos, aut contemni, aut sine peccato à ministris prohibitu omitti, aut in nouos per quemcumq; ecclesiarum pastorem mutari posse.

Ex quibus infertur primo, ad summos Pontifices pertinere constituere ritus & ceremonias Sacramentorū quæ vniuersalem ecclesiā afficiant, ad Episcopos, q̄ suam tantū diocesim, inferiores vero ecclesiarū pastores, nihil circa ritus huiusmodi posse sine summi Pontificis vel Episcopi auctoritate.

Quinto certum esse, quod communiter Doctores Scholastici aiūt. *Sacramenta ex attritis facere contritos*, hoc est, conferre gratiā iustificantem, etiam illis, qui tantum imperfectam habent contritionem, si voluntatem peccandi deponant. Quod Concilium (b) Tridentinum videtur confirmare, cum dicit, *contritionem imperfectam, quæ attritio dicitur, quoniam vel ex turpitudinis peccati consideratione, vel ex gehenna, & poenarum metu communiter concipitur, si voluntatem peccandi excludat, cum spe veniæ, non solum non facere homi-*

Sess. 14. can. 4.

hominem hypocritā. & magis peccatorē, vt volūt
 nostri heretici, verū etiam donū Dei esse, & spiri-
 tus sancti impulsū. non adhuc quidē inhabitā-
 tis, sed tantū mouentis quo pœnitens adiutus viā
 sibi ad iustitiā parat. Et paulo inferius, cū de
 eadē attritione seu contritione imperfecta
 loquens dicit, eam, quāuis sine sacramento pœ-
 nitentia per se ad iustificationē perducere peccato-
 rē nequeat, tamē ad Dei gratiā in sacramento pœ-
 nitentia impetrandā disponere. Et quāuis Con-
 ciliū hoc loco id sacramēto pœnitentiæ
 tantū attribuat; eandē tamē virtutē tribuē-
 dam esse & reliquis sacramentis. Doctores
 suprafati concorditer asserunt, quia nisi id
 concedatur, nunquam accideret vt huius-
 modi sacramenta re ipsa conferrent gratiā
 non habenti, quod pugnat cum sententia
 eorum locorum scripturę, in quibus virtus
 illorum sacramentorum continetur. Quæ
 doctrina diligenter parochis notāda & ob-
 seruanda, tum quia illustrat mirum in mo-
 dum virtutem sacramentorum, quorum il-
 li ministri sunt, tum quia fidelibus sibi sub-
 iectis magno est solatio; fateri siquidem de-
 bemus, non solum ægritudine pressos, sed
 & maiorem plebis partem loco contritio-
 nis solum attritionem concipere, qua etiā
 accedente voto sacramenti nunquam eos
 iustificaret, atque ita in æternum perirent;

4 DE NECES. ET MODO MINIST^r

nisi applicato actualiter aliquo sacramēto, virtute cuius gratiam iustificantem recipient, qua, si statim ex hac vita migrent, in æternum saluantur.

*in arg. cap. 2.
extra de bap-
tist. & D. Leo-
nis exempla
ad rustic.*

Sexto, diligenter quoq; à pastoribus notandum q̄ (a) quoties exoritur dubiū probabile de aliqua re necessaria ad sacramēti alicuius administrationē, puta, de materia, vel forma, utrū sit certa vel incerta, vel de fuscipiente, an sit bene dispositus, vel non, vel de ministrāte, an habeat, vel nō habeat sufficientem potestātē, sacramētū debere ministrari sub conditione, vel expressa, vel tacita: Expressa, si dubiū sit publicū; ad sedandum per illā scandalū: Tacita, siue subintellecta, si dubium sit occultū, quia hac ratione subuenitur periculo probabili animarum, ne fideles sacramento priuentur, per q̄ de attritis fiant contriti, iuxta regulā statim dictam, & nullum est periculum irreuerentiæ vel iterationis sacramenti, quia conditio apposita vel cōcepta illud excludit. Neque obstat si plures rationes sint cōtra ministrātionem sacramēti, puta, baptis- mi, vt si dubitetur an quis sit baptizat⁹, sint tamen probabiles, quod non sit, quamuis pauciores, ille nihilominus debet baptizari sub conditione. Similiter si dubitetur, an quis sit dispositus ad recipiendā absolutio-

acm

nem sacramentalem, Eucharistiam, Extremam Vnctionem, & sint plures rationes & verisimiliores quod non sit dispositus, sint tamen aliqua probabiles quod sit dispositus, debet ministrari sacramentum, (a) quia in dubiis sequenda est opinio quae fauet anime.

a Ex Iaforma lib. 1. cap. de summa Trinum. 56.

Confirmatur, quia licet Dd. dubitent, an valeat baptismus in solo pede vel manu, & teneant tanquam verosimilius non valere, saltem quando puer non est omnino natus, & multi, etiam si sit omnino natus, nihilominus omnes docent in articulo mortis dandum esse tale baptismum in solo pede vel manu, si aliud fieri non potest, ergo idem dicendum erit & in ministracione aliorum sacramentorum. Confirmatur 2. (b) quia necessitas & periculum alicuius grauis damni & maxime damnationis aeternae, faciunt sententiam practice probabilem, quae alias vix esset probabilis, ut patet ex usu ecclesiae dantis sacramenta in articulo mortis minore examine, quam daret si talis necessitas non vrgeret, ut quando datur Extrema Vnctio ei, qui confossus fuit gladio ab aliquo, cum quo proxime rixabatur. Quae omnia conformia sunt (c) sacris Canonibus & Pontificum decretis, quae diligentissime commendant administracionem sacramentorum in articulo mortis, ne Pastores fiant rei animarum.

b Sor. relect. de regend. secret. memb. 3 q. 2. concl. 3.

c Si presbyter & cap. agnominus & c. presbyter de consec. dist. 2. & ca. Maiores de baptismo & cap. Quod in te de poenit & c. alma mater de Excom. l. 6.

Septimo, pestem seu epidemiam oriri a-

A 3 liquan-

liquando ex speciali Dei ordinatione ad peccatorum punitionem & iustorum probationem: Aliquando ex causis naturalibus, ut corruptione aeris & similibus; ordinarie ex utroque; ut ex Patribus & Scripturis ante nos Gabriel

a Serm. dominica post Pentecost. q. de fuga pestis.

(a) Biel annotavit.

b Ioannes du Chaisneli. 1. de peste recognita & debellata ca. 2. c Marc. Ficinus in Epid. Antid. d Thucidid. lib. 2. hist. de peste Athen. e Amb. Cal. vocab. Epidemici. Vide Thucid. li. 2. hist.

Octauo, iuxta medicorum sententiam & experientiam pestem natura sua morbum esse lethalem, contagiosum, & malignitate sua omnes alios superantem, breui admodum tempore quos corripit enecantem. Hinc appellatur nomine latino *pestis* à pascendo, quia (b) (inquiunt) veluti efferatus rabie draco, aut fera venenata ciuitates populosque depascit: Et (c) *morbus* nomine generico, propter excellentiam, quia reliquas omnes ægitudines vi & magnitudine sua longe superat, (d) vel quia grassante peste omnia morborum genera in illud unum conuerti solent, ut plerumque; nulla preter pestem egritudo appareat: Vocatur etiam (e) *epidemia* graeco vocabulo, quia plurimos eodem tempore, eadem in prouincia, ciuitate, & pago, corripere solet: Et *contagio*, quod vnus ab alio pestem concipiat, quam conditionem egregie expressit Lucretius de admiranda Athenarum peste loquens:

*Idque vel in primis cumulabat funere funus.
Quippe enim nullo cessabant tempore apisci.
Ex aliis alios auidi contagia morbi.*

Et

Et est triplex contagionis genus (quod etiam parochos scire non parum interest:) vnum vocant *per cōtactum*, à quo nomen cōtagionis originem habet, vt si quis contingat peste infectū facile pestem cōcipit, sicut si pomū corruptum alia contingat, illa statim corrumpuntur. Alterum *per fomitem*, vt si quis contingat vestes, lintea, indusia, pelles, plumas, pilos, stramina, libros, chartas, & his similia peste infectorū, in quibus sc. ipsa infectio, tanquā in fomite, longissimo quandoque tempore fouet, peste facile corripitur. Tertium vocant *ad distans*, vt si quis hauriat aerem pestiferum à distātissimis subinde locis proueniētem. Quod Atheniēses experti fuerūt, vt (a) Euagr. & (b) Thucid. testant, & Lucreti⁹ hoc carmine:

Ioannes de
Chaisne.

a lib. 4. hist.
c. 28. b supra

*Nam penitus veniens Aegypti è sinibus ortus,
Aera permeisus multum camposq; natantes,
Incubuit tandem populo Pandionis, omnes
Inde cateruatim morbo mortiq; dabantur.*

c Ioannes de
Chaisne sup.

d Alex. Bene
dict. de febre
pestil. cap. 8.

Demum appellatur *venenum* (c) *aconitale*, sic dictum græcè, quod mortem acceleret, & breui admodum tempore hominē ex hac vita eripiat, quod medicus (d) quidam graphicè hisce verbis descripsit: *Hoc malum miserabile mortalibus ita euenit subito, vt plurimum sine febre inter domesticas ac forenses actiones, vel publica negotia decem horarum spatio, qui-*

A 4 dars

§ DE NECES. ET. MOD. MINIST.

dam viginti, sine vrina pulsusq, venarum certo signo, in vi, in publicis officiis ex insperato rapiantur, ita miseram humanae superbiae ambitionem ostendit seua perniciosa, vt homo interdum letus, iucundus, securus, leui temporis momento statim

a Valer. in locis commun.

cadat. Et quidam (a) alius. Videas (inquit) non raro syderatorum instar concidere de repente eos, qui peste correpti sunt, cum alioquin his neque pulsus exitialis nec vrina, nec vix vlla aduersa valetudinis signa appareant saniq, videantur, ac statim loquentes & incedentes, tanquam fulmine iecti pereunt, quod à me, addit, sepiissime per pestilentis aeris constitutiones obseruatum fuisse, ea praesertim, quae sub annum 1534. in Gallia Narbonensis

b Panor. post Host. in c. pastoralis, §. 1. n. 5. de off. cr.

parte grassata est, testari ipse possum. Postremo ponimus Doctores (b) Canonistas & nostros (c) Scholasticos verissime asserere, omnes peste infectos esse in articulo mortis,

c Gabr. in 4. dist. 15. q. 1. a.

in quo frequenter, & vt plurimum solet mors

3. Sylu. verb. Interdictum,

accidere. Et confirmatur, quia iidem Doctores longe minoribus morbis affectos in illo articulo esse asserunt, vt laethargo, squinantia, dolore laterum, morbo punctulari

5. q. 7. Nau. c. 2. num. 8.

d Sotus in 4. dist. 18. q. 4. a.

laborantes, item parturientes, si sint difficili-
oris partus, vel sint primo parturientes, & similes. Neq; distinguim⁹ in hoc tractatu inter articulum mortis & periculum, vt (d) quidam faciunt, dicentes, tunc quempiam esse in articulo mortis, quando mors proxime

4. vers. Quae ris autem.

Valent in 4. dist. 7. q. 10. §.

Primo cum panis.

instat

instat

instat, & moraliter est certa & ferè in-
 evitabilis. In periculo autem, quando est p-
 babile dubium, & frequenter in tali casu so-
 let mors accidere, quia quoad effectus sa-
 cramentorum per quemcunq; sacerdotem
 in absentia proprii ministradorum, & abso-
 lutionis ab omnibus censuris & peccatis a-
 liisq; similibus (de quib⁹ loqui intēdimus)
 iura non distinguunt. Et pbatur ex (a) ca-
 pite, *Si quis suadente diabolo*: & (b) capit. *Non*
dubium, vbi posita vtrouque reservatione
 excommunicationis, quod in priori nomi-
 natur periculum mortis, idem in posteriori
 per articulum mortis exprimitur. Et d. ca-
 pitulo, *eos (c) qui*, nunc periculum nunc ar-
 ticul⁹ mortis appellatur. Et suadet idipsum
 optima ratio, quia morale periculum per-
 inde aestimari debet, & in malis ita caueri,
 ac ipse euctus: propterea enim dictum est,
Qui amat periculum peribit in illo. Deinde quia
 etiam in quibusdam distingui possit periculū
 mortis ab articulo; tamen in casu pestis, in
 quo nunc versamur, moraliter loquendo,
 non possunt distingui, cum omnes peste in-
 fecti in eo sunt statu (sicut loquitur (d) Il-
 lust. Borromæus) vt timendū sit, ne vel ad
 punctum temporis mortem obeant: Et Ga-
 briel (e) Biel absolute & simpliciter asserit,
 illos omnes esse in articulo mortis, & extre-

a ca. 17. q. 4.
 b de sen. excō.

c de sent. ex-
 cem. in 6.

d de cur. pest.
 c. 26. num. 3.

e supra.

ma necessitate. His ita positis quæstio est, an sint ministranda sacra tempore pestis?

Responsio.

Non tñ tempore salubri, sed & maxime pestilentiali ministranda sunt sacra. Probatur 1. vsu & consuetudine vniuersalis Ecclesie, q̄ semper sollicita valde fuit, vt sacramentorũ ministri cauerēt, ne quem sua negligentia ex hac vita sine sacris migrare pmitterent, put plurimis, iisq; grauissimis

a Nicen. c. 13.

Tolet. 11. c. 15

Agathē. c. 11.

Aranf. c. 13.

Arelat. c. 12.

Aurel. c. 24.

b Richar. in

4. dist. 12. a.

6. q. 1. Durā.

dist. 9. q. 2. a.

2. Gab. q. 7.

Sorus dist. 12

q. 1. ar. 11. &

alii.

Conciliis (a) ostendi potest. Probatur 2. auctoritate (b) Scholasticorũ, qui oēs docent pcepta, quibus sacerdotes obligant fidelib. ministrare sacra, maxime obligare in articulo mortis. Tandem pbatur ratione: Paruuli peste infecti, vel de ea suspecti, puta, quia nuper sunt ex matre peste infecta geniti nisi statim baptizent, æternæ dñationis piculo exponunt, & adulti peccato mortali obnoxii, nisi quantocius sacris Pœnitentiæ, Eucharistiæ, Extremæ Vnctionis muniant, plerunq; in eadem spiritali necessitate, & dñationis piculo versant, vt in pgressu de singulis sacris ostendemus.

Dices: In huiusmodi aŕlo sufficit cōuerſi ad Deum p virtutē pœnitentiæ; sic enim apud Ezech. legimus: *Impietas impij non nocebit ei, in quacunq; diuise cōrsus fuerit*: sufficit ergo cōuerſio ad Deum per contritiōē absque sacramentis.

Resp.

R. Contritionem eo casu admodum esse
 difficilem, & fideles exponi magno salutis
 æternæ periculo, si cum hoc solo remedio re-
 linquatur, ut passim docent Patres, ac præser-
 tim D. (a) Greg. Euseb. (b) Emiffen. & Iohes
 Climachus. Neque obstat si dicas, contritio-
 nem non esse difficilem cum diuina gratia,
 quæ præstò adest homini, si pro ipsum non stet,
 quia sufficit illà difficile esse ex parte homi-
 nis, cum debeat includere puram dilectionem
 Dei super omnia, & augeat grassante peste con-
 tritionis difficultas, tum propter corporum de-
 bilitatem, quæ multum distrahit animum à spiritua-
 lib. præsertim in hominibus vulgaribus, qui com-
 munitè parum sunt in illis exercitati, tum
 propter diuini iudicii terrorem, quo tunc potius
 homo mouetur, quam amore: tum denique
 propter periculum tentationum, vel nimie tristi-
 tiæ vel desperationis, qua facile possent ab-
 sorberi, si à pastoribus, pariter & amicis
 suis deserantur. Confirmatur, quia etsi fieri
 possit, quod hic vel ille veram contritionem pecca-
 torum conceperit, neque (ut apparet) reali sa-
 cramentorum perceptione ad salutem conse-
 quendam egeat: non potest tamen negari,
 quin multo plures sint, qui solam attritio-
 nem conceperint, quæ sine sacramento re-
 aliter suscepto illis ad iustitiam & salutem pro-
 dedisse non potest, ut initio diximus.

a Homil. 29.
 in euang. &
 lib. 24. moral
 ca. 17. & 18.
 b Hom. 1. ad
 monach.
 c De grad. 1
 gradu 7.

QVÆ